

**ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКИХ КОМПЛЕКСІВ
В ІСТОРИЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЯК ОСОБЛИВА ФОРМА СИНТЕЗУ
ПРЕДМЕТНО-ПРОСТОРОВИХ, АРХІТЕКТУРНИХ ТА МІСТОБУДІВНИХ
ЕЛЕМЕНТІВ**

Ладигіна І. В.,

канд.арх., доцент каф. Дизайну архітектурного середовища
irina.lad.irina2017@gmail.com ORCID: 0000-0001-8370-5783

Руденко А. О.,

асистент кафедри АБіС,
alinarudenko75@gmail.com ORCID: 0000-0001-5416-7306

*Архітектурно-художній інститут,
Одеська державна академія будівництва та архітектури*

*Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова*

Анотація. Вичерпаність індустріального суспільства, що була задекларована ще у 1996 році рішеннями конференції Хабітат II, яка проходила під егідою ООН в Стамбулі, зумовила пошуки нових підходів до вдосконалення міського середовища найкрупніших міст в умовах глобального етапу процесу урбанізації.

В таких умовах розглядається синтетичний підхід до формування дизайну окремого об'єкту на основі предметно-просторових, архітектурних та містобудівних системоутворюючих елементів на прикладі проєктних пропозицій щодо створення нового громадсько-виставкового комплексу в історичному середовищі міста Одеси.

Ключові слова: багатофункціональні громадські комплекси, історичне міське середовище, глобальний етап урбанізації, постіндустріальне суспільство, міський дизайн.

Вступ. В умовах стрімкого розвитку найкрупніших міст в межах сучасного етапу процесу урбанізації рельєфно проявляється тенденція формування архітектурних багатофункціональних, комплексів, що перетворюючись на структури міського типу впроваджуються у міську тканину, утворюючи нові, розвиваючи існуючі історично виникненні міські підцентри та навіть доповнюючи автентичне середовище історичного ядра.

В такій ситуації багатофункціональний комплекс розглядається як архітектурний об'єкт, в процесі створення якого гармонізується просторове середовище, що оточує людину, формується новий образ міста, новий силует. Особливу важливість отримує цілісність та виразність композиції, дизайн, а також можливість його використання для створення сталого та гармонійного середовища проживання.

Все це зумовлює пошуки нових форм архітектурно-містобудівної діяльності, в тому числі з використанням дизайну міського середовища (міського дизайну), що сьогодні розглядається як самостійний вид проєктно-художньої діяльності, остаточно сформований у другій половині ХХ століття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливо, що в умовах формування постіндустріальних міст багатофункціональні комплекси трансформуються в урбанізовані структури міського типу і активно впроваджуються у всі структурні елементи поселення. Існує багато наукової літератури, що присвячена цим процесам від дослідження їх типології, економіки, соціології тощо до процесів самоорганізації і сталого розвитку. Сьогодні

особливої уваги заслуговують дослідження щодо місця і значення міського дизайну у формуванні оточуючого середовища.

Так, Аль-Фахад А.З.М. розглядає міський дизайн як фактор впливу на економіку.

Літвінова А.А., Єрьоменко Л.Ю., Мазанік А.В., досліджуючи сучасні тенденції розвитку архітектури, містобудування та дизайну, виділяють ландшафтний дизайн як важливий елемент сталого розвитку.

Тож, в таких умовах подальше дослідження міського дизайну для формування міського середовища залишається досить перспективним, а напрацьовані матеріали створюють, зі свого боку, базу для подальших досліджень.

Постановка завдання. Впровадження в існуюче міське середовище нових об'єктів соціально-культурного призначення завжди було і сьогодні залишається досить актуальною задачею. Особливої важливості вона набирає, коли йдеться про втручання в автентичну забудову центрального історичного ядра.

У центральній частині територія поєднує переваги пішохідної досяжності історичного ядра міста, а, отже, доступності найбільш значущих об'єктів міського значення, з камерністю, архітектурною цілісністю, людською співмірністю, масштабністю міського середовища.

Розміщення нового об'єкту в історичній частині зони загальноміського центру, робить його особливо привабливим також і з точки зору окупності інвестицій.

При цьому, новітні об'єкти, що виникають в громадському центрі частіше за все являють собою багатофункціональні комплекси – структури міського типу, які розглядаються як нові містобудівні вузли. В таких комплексах зосереджуються найбільш актуальні для постіндустріального суспільства функції, інноваційні технології, відбивається ландшафтне мислення і сучасні тенденції архітектури і дизайну [1].

Цей аспект набуває особливого забарвлення, коли у сучасних умовах становлення постіндустріального суспільства на Україні функціонально-планувальна організація найзначніших міст зазнає великих змін. Спостерігається повсюдне перенесення акценту з виробничої сфери діяльності, що правила протягом десятиліть за основу містобудівної бази поселень, на розвиток сектору послуг, фінансової сфери, новітніх технологій [2].

З іншого боку, в процесі становлення, розвитку та деградації виробничих відносин індустріального періоду міське середовище зазнає багато негативних змін екологічного, функціонального, естетичного та гуманістичного характеру і потребує якісно нового рівня організації предметно-просторового середовища як всього міста, так і його окремих комплексів на основі так званого «постіндустріального дизайну» [3], однією з перспективних областей якого, на думку С. М. Михайлова, саме і є міський дизайн, що покликаний забезпечити масштабне, інформаційно-насичене, функціонально і психологічно комфортне предметно-просторове середовище для людини.

В таких умовах, **мета дослідження** полягає у визначенні особливостей використання дизайнерських, об'ємно-просторових і містобудівних аспектів для формування цілісного архітектурного об'єкту на конкретному прикладі проектування багатофункціонального комплексу.

Для досягнення мети вирішуються **задачі дослідження**, що передбачають збір та аналіз літературних, наукових та проектних джерел стосовно означеної теми, та спираються на розуміння міського дизайну як системоутворюючого елемента міського середовища.

Основний матеріал і результати. В таких умовах пропонується концепція дизайну громадсько-виставкового комплексу, що розташований в Приморському районі по вулиці Лейтенанта Шмідта, 14 поряд з іншими будівлями громадського призначення в місті Одеса, яка як і інші найкрупніші міста нашої держави, потребує розробки сучасних підходів до формування нових багатофункціональних комплексів в структурі історичної частини загальноміського громадського центру, як синтез дизайну з архітектурою, містобудуванням та монументально-декоративним мистецтвом (перспективні пропозиції - автор архітектор Ілля Лесів, 2023 рік).

Рис.1. Громадсько-виставковий комплекс в історичному середовищі м. Одеси. Розгортка по вулиці лейтенанта Шмідта. Пропозиції – архітектор І. Лесів

Забудова цієї частини міста виникла ще в ХІХ столітті і носить характер невеличких кварталів з будівлями по периметру і внутрішніми дворовими просторами, що певним чином зумовлює формування нового об'єкту в її структурі (рис. 1, 2).

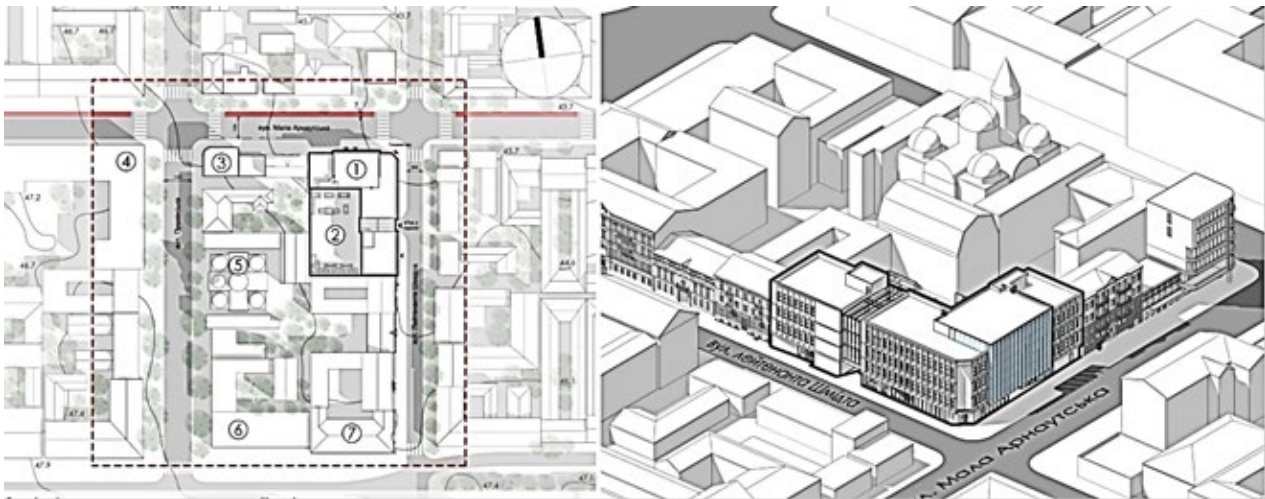

Рис. 2. Громадсько-виставковий комплекс в історичному середовищі м. Одеси. Містобудівне рішення. Пропозиції – архітектор І. Лесів

Так, новий дизайн міського середовища виникає як результат взаємодії:

- дизайн-форми (предметної, кольорової, світлової, графічної – дизайнерський аспект);
- архітектурної форми (об'ємно-просторовий аспект);
- містобудівної форми (просторово-планувальний аспект) у взаємодії з «людським фактором» [4].

Тож, на містобудівному рівні міста формується новий центр тяжіння – містобудівний вузол з неповторною естетикою і ексклюзивними функціями.

На рівні кварталу – створюється містобудівний партер досить автономний та незалежний від загальної архітектурно-планувальної композиції міста простір на рівні двох перших поверхів забудови, обладнаний вуличними меблями та системою візуальних комунікацій.

У його організації переважно використовуються проєктні методи дизайну, зокрема, «ергономічне проєктування» та «метод фірмових стилів». Містобудівний партер стає свого роду буфером між висотною архітектурою міського центру і людиною, функціональним, масштабно-пластичним, інформативно-психологічним, художньо-семантичним – таким, що забезпечує масштабне зростання та розвиток міста поза явним конфліктом з людиною.

На рівні архітектури – об'ємно-просторового рішення – розглядається створення дизайн-коду на основі історико-генетичного аналізу – своєрідного еволюційного дослідження – історико-генетичного коду міста (рис. 3).

Рис. 3. Громадсько-виставковий комплекс в історичному середовищі м. Одеси. Пошуки фасадних рішень. Пропозиції – архітектор І. Лесів

Історико-генетичний код зумовлює архітектурно-художнє утворення стилю на рівні окремого об'єкту як його «локальний архітектурно-художній стиль», спрямований на виявлення унікальності і художньої індивідуальності (рис. 4).

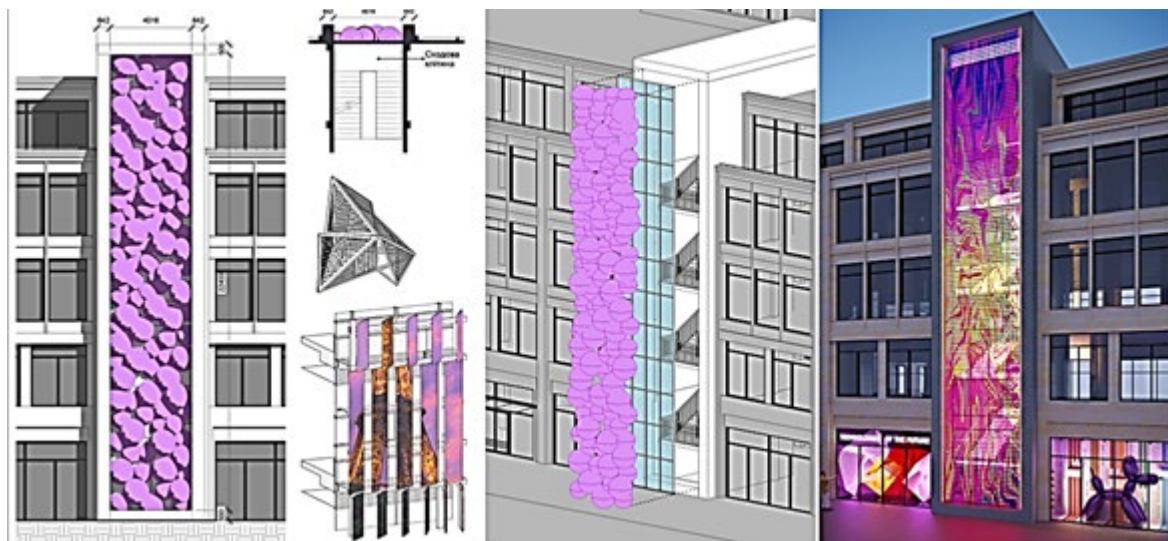

Рис. 4. Громадсько-виставковий комплекс в історичному середовищі м. Одеси. Пошуки рішення фасадів. Пропозиції – архітектор І. Лесів

Тобто, у формоутворенні використовуються об'єктивно діючі «закони місця» - «дух місця», що знаходиться по за межами «великих історико-художніх стилів, їх течій і напрямків» [5,6].

При цьому під генетичним кодом розуміється сукупність специфічних структурних ознак, що стало відтворюються на всіх етапах попередньої еволюції міста [7].

В свою чергу, дизайн-код в багатьох літературних джерелах визначається як зведення правил та рекомендацій, спрямованих на формування комфортного, доступного та безпечного міського середовища [8,9].

На рівні «дизайн-простору» - відкритого дворового простору, засобами ландшафтного дизайну формується новий громадський простір – предметно-просторове середовище, що може використовуватися для виставки під відкритим небом, або з метою відпочинку та спілкування.

Засоби ландшафтного дизайну – його елементи – традиційні (озеленення, благоустрій, малі архітектурні форми тощо) і новітні, що створюються на основі сучасних технологій, матеріалів, освітлення, а також різні види сучасного мистецтва (кінетичне мистецтво, стріт-арт, паблік-арт, ленд-арт тощо) [10] виступають системоутворюючими елементами відкритих міських просторів (рис.5).

Рис. 5. Формування громадсько-виставкового комплексу в історичному середовищі м. Одеси. Дизайн внутрішнього двору. Пропозиції – архітектор І. Лесів

Тож, створюється нове предметно-просторове середовище, що розглядається як система взаємопов'язаних матеріальних об'єктів – архітектурних складових і їх наповнення – елементів міського дизайну, монументально-декоративного мистецтва і елементів природного ландшафту.

Висновки. Таким чином, в рамках формування сучасної постіндустріальної цивілізації, що ставить в основу так званий «людський фактор», застосування синтезу предметно-просторових (дизайнерських), архітектурних та містобудівних складових при створенні багатофункціональних громадських комплексів в історичному середовищі найкрупніших міст сприяє підвищенню якості життя, зростанню нематеріальних послуг, екологізації соціально-економічного розвитку та становленню якісно нових відношень населення з природою.

Література

[1] Дизайн-код міста: реклама повинна прикрашати. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://art-light.com.ua/articles/soglasovanie-vivesok/reklama-povynna-prykrashaty> Дата звернення: Липень 15, 2023.

[2] Ілляш А. М. «Принципи формування багатофункціональних комплексів в структурі «великого міста» (на прикладі міста Харкова)», дис. канд. арх: 18.00.01. ХНУБА, Харків, 2015. 180 с.

[3] Михайлов С. М. Дизайн сучасного міста: комплексна організація предметно-просторового середовища: теоретико-методологічна концепція. [Електронний ресурс].

Доступно: <https://www.dissercat.com/content/dizain-sovremennogo-goroda-kompleksnaya-organizatsiya-predmetno-prostranstvennoi-sredy-teore> Дата звернення: Липень 15, 2023.

[4] Eran B-J. The Code of the City. Standards and the Hidden Language of Place Making. The MIT Press, 2005, 264 pp.

[5] Rudlin D. What will design codes in local plans mean for you? The RIBA Journal, 2023. [Online]. Available: <https://www.ribaj.com/intelligence/national-model-design-code-local-authority-plan> Accessed on: July 15, 2023.

[6] Shevchenko L. Learning the city through its design code: Paris. [Online]. Available: <https://bootcamp.uxdesign.cc/learning-the-city-through-its-design-code-paris-5ea2f70a1dfc> Accessed on: July 15, 2023.

[7] Генетичний код міста. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://present5.com/geneticheskij-kod-goroda/> Дата звернення: Липень 15, 2023.

[8] Дизайн код. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://sher.media/kak-dizajn-kod-kontroliruet-estetiku-goroda/> Дата звернення: Липень 15, 2023.

[9] Choy N. Why urban design codes? The role these technical instructions can play in generating positive social outcomes. [Online]. Available: <https://www.alliesandmorrison.com/research/why-urban-design-codes> Accessed on: July 15, 2023.

[10] Як зробити своє місто зручним та красивим: дизайн-код та рішення для кожного містянина. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://rubryka.com/article/convenient-city> Дата звернення: Липень 15, 2023.

References

[1] Dizayn-kod mista: reklama povynna prykrashaty. [Elektronnyy resurs]. Dostupno: <https://art-light.com.ua/articles/soglasovanie-vivesok/reklama-povynna-prykrashaty> Data zvernennya: Lypen' 15, 2023.

[2] Piyash A. M. «Pryntsypu formuvannya bahatofunktsional'nykh kompleksiv v strukturi «velykoho mista» (na prykladi mista Kharkova)», dys. kand. arkh.: 18.00.01. KhNUCEA, Kharkiv, 2015. 180 p.

[3] Mikhailov S. M. Dizayn sovremennogo goroda: kompleksnaya organizatsiya predmetno-prostranstvennoy sredy: teoretiko-metodologicheskaya kontseptsiya [Elektronnyy resurs]. Dostupno: <https://www.dissercat.com/content/dizain-sovremennogo-goroda-kompleksnaya-organizatsiya-predmetno-prostranstvennoi-sredy-teore> Data zvernennya: Lypen' 15, 2023.

[4] Eran B-J. The Code of the City. Standards and the Hidden Language of Place Making. The MIT Press, 2005, 264 p.

[5] Rudlin D. What will design codes in local plans mean for you? The RIBA Journal, 2023. [Online]. Available: <https://www.ribaj.com/intelligence/national-model-design-code-local-authority-plan> Accessed on: July 15, 2023.

[6] Shevchenko L. Learning the city through its design code: Paris. [Online]. Available: <https://bootcamp.uxdesign.cc/learning-the-city-through-its-design-code-paris-5ea2f70a1dfc> Accessed on: July 15, 2023.

[7] Genetic code of the city. [Elektronnyy resurs]. Dostupno: <https://present5.com/geneticheskij-kod-goroda/> Data zvernennya: Lypen' 15, 2023.

[8] Dizayn kod [Elektronnyy resurs]. Dostupno: <https://sher.media/kak-dizajn-kod-kontroliruet-estetiku-goroda/> Data zvernennya: Lypen' 15, 2023.

[9] Choy N. Why urban design codes? The role these technical instructions can play in generating positive social outcomes. [Online]. Available: <https://www.alliesandmorrison.com/research/why-urban-design-codes> Accessed on: July 15, 2023.

[10] Yak zrobyty svoje misto zruchnym ta krasyvym: dizayn-kod ta rishennya dlya kozhnogo mistyanyna. [Elektronnyy resurs]. Dostupno: <https://rubryka.com/article/convenient-city/> Data zvernennya: Lypen' 15, 2023.

FORMATION OF PUBLIC COMPLEXES IN THE HISTORICAL ENVIRONMENT AS A SPECIAL FORM OF SYNTHESIS OF SUBJECT-SPACE, ARCHITECTURAL AND TOWN PLANNING ELEMENTS

I. V. Ladygina,

PhD Arch., Associate Professor, Department of Architectural Environment Design,
irina.lad.irina2017@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8370-5783

A. O. Rudenko,

Assistant of the Department of Architecture of Buildings and Structures,
alinarudenko75@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5416-7306

*Institute of Architecture and Art,
Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture*

O.M.Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

Abstract. The exhaustion of industrial society, which was declared back in 1996 by the decisions of the Habitat II conference held under the auspices of the UN in Istanbul, led to the search for new approaches to improving the urban environment of the largest cities in the conditions of the global stage of the urbanization process. In the conditions of the rapid development of the largest cities within the modern stage of the urbanization process, the trend of forming architectural multifunctional complexes, which, turning into urban-type structures, are incorporated into the urban fabric, forming new ones, developing existing historically emerged urban sub-centers, and even supplementing the authentic environment of the historical core, is clearly manifested.

In such a situation, a multifunctional complex is considered as an architectural object, in the process of creation of which the spatial environment surrounding a person is harmonized, a new image of the city, a new silhouette is formed. Particular importance is given to the integrity and expressiveness of the composition, design, as well as the possibility of using it to create a sustainable and harmonious living environment.

All this leads to the search for new forms of architectural and urban planning activities, including the use of the design of the urban environment (urban design), which today is considered as an independent type of project-artistic activity, finally formed in the second half of the 20th century.

All this leads to the search for new forms of architectural and urban planning activities, including the use of the design of the urban environment (urban design), which today is considered as an independent type of project-artistic activity, finally formed in the second half of the 20th century.

In such conditions, a synthetic approach to the formation of the design of a separate object based on subject-spatial, architectural and urban planning system-forming elements is considered, on the example of project proposals for the creation of a new public exhibition complex in the historical environment of the city of Odesa.

Keywords: multifunctional public complexes, historical urban environment, global stage of urbanization, post-industrial society, urban design.